

Hur bemästrar vi den komplexa kemin i massaindustrins lutar?

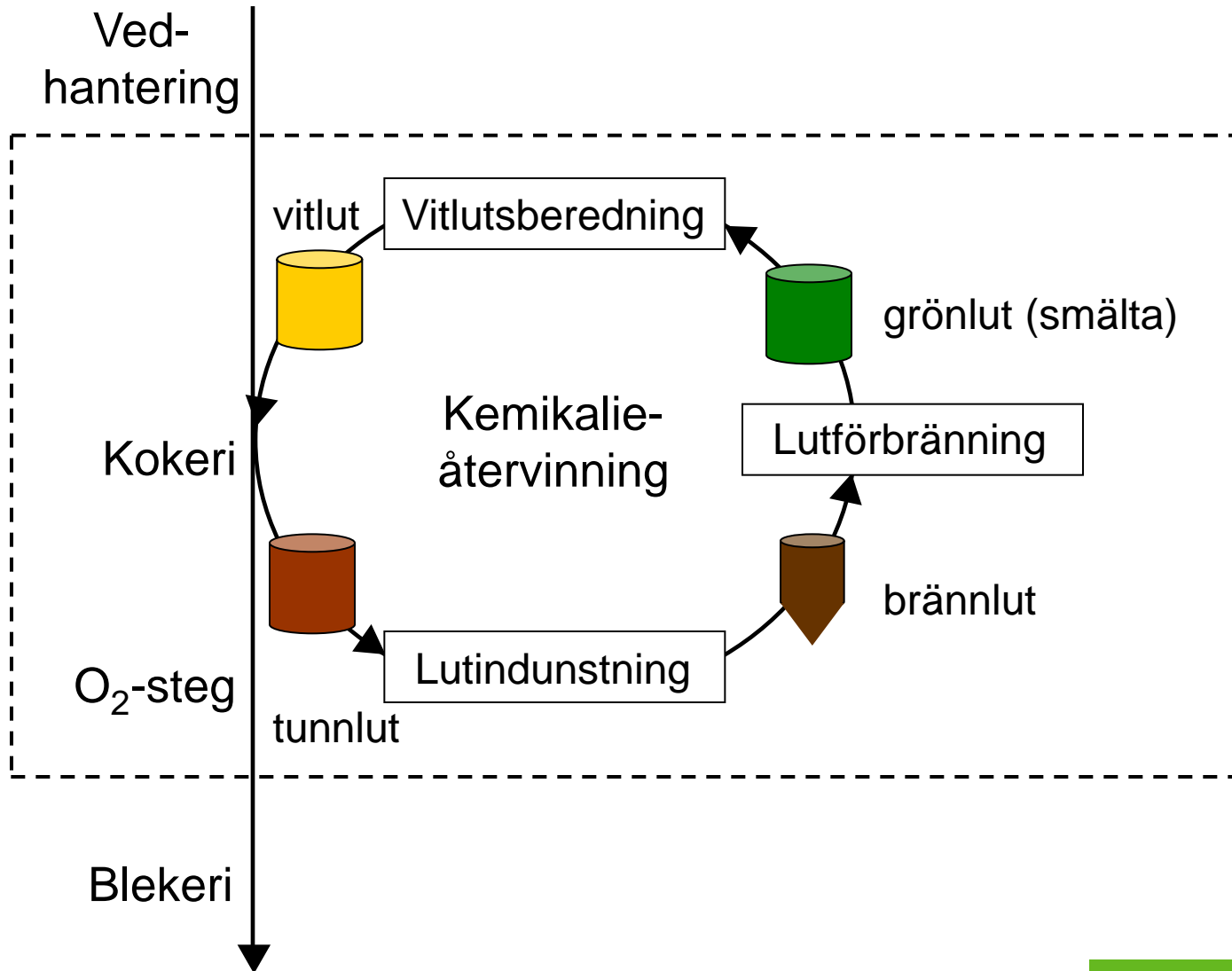
MoRe Research Örnsköldsvik AB

Staffan Magnusson

- Pilotförsök
  - Råvaruundersökningar
  - Kok & blektoptimering
  - Produktutveckling/-optimering
  - Membranfiltrering
  - Viskosundersökningar
  - Etc
- Avancerade analysresurser
  - Miljö
  - Kemiska
  - Fysikaliska
  - Problemlösning
  - Mikroskopi
  - Etc

I ett längre tidsperspektiv måste intagen av olika önskade och oönskade ämnen till processen balanseras med motsvarande uttag annars uppstår till sist problem av varierande svårighetsgrad.

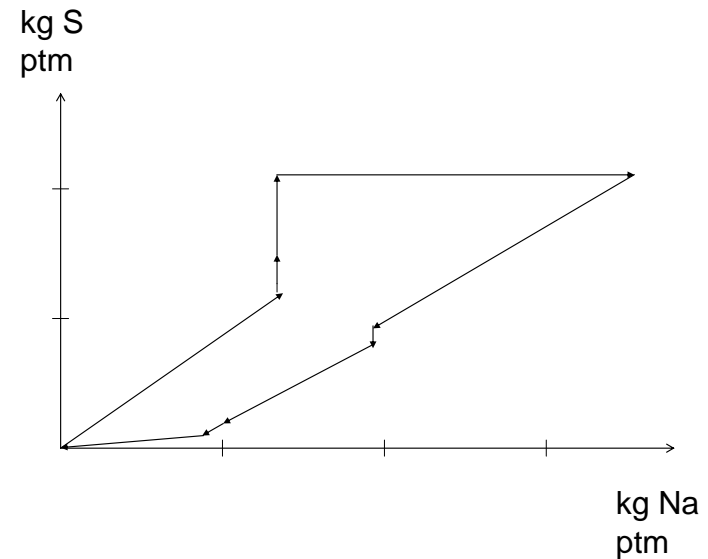
$$IN = UT + \text{Ack}$$

S/Na-balansen är viktigast. Den stora lutmängden, lutstocken, som cirkulerar i processen kan beskrivas som en mängd Na och S.

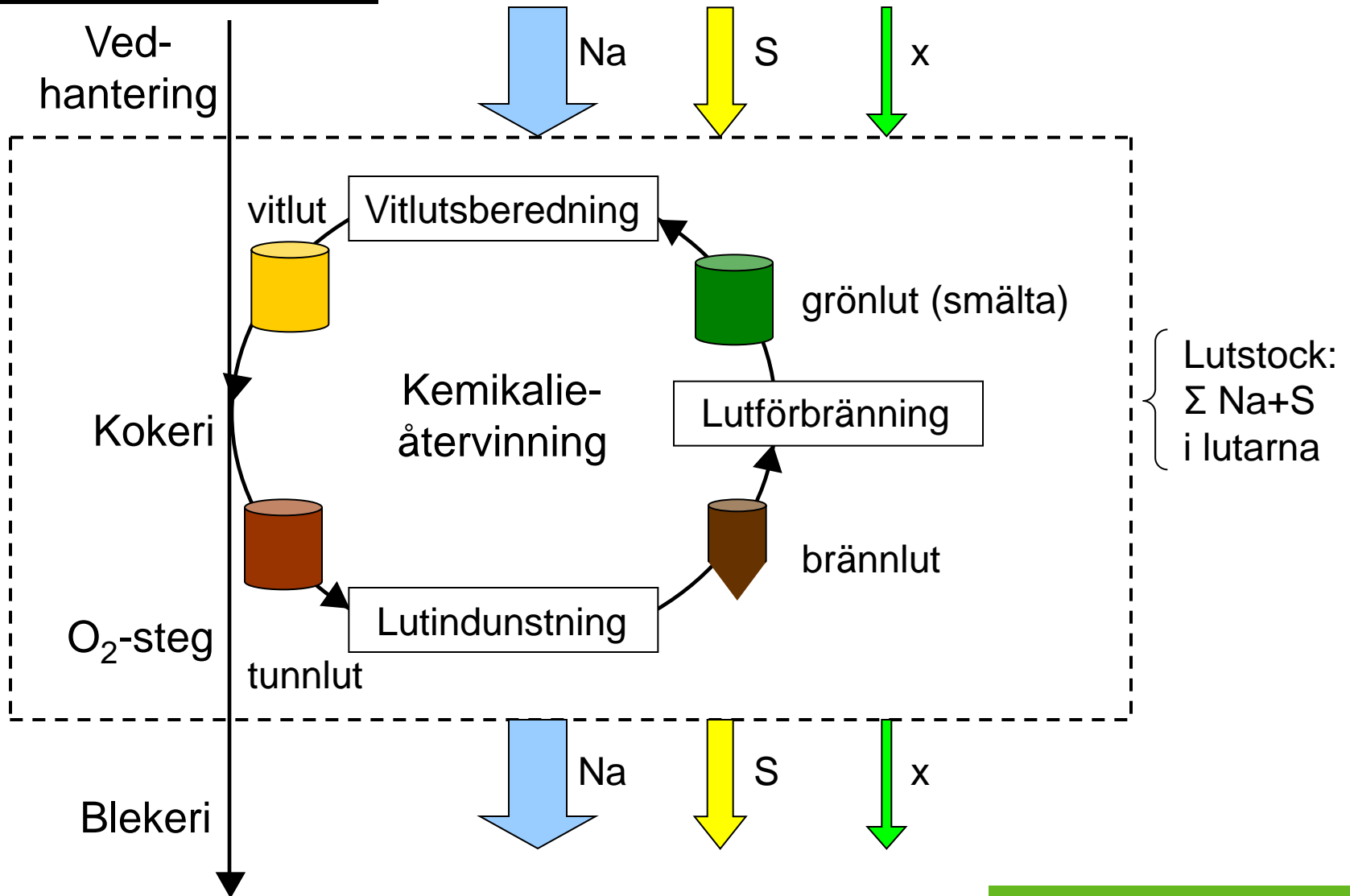
En beräkningsmodell för lutstocken bör finnas:

- förenkla styrningen
- hålla jämn storlek och S/Na-kvot
- optimera kemikalieförbrukningen

Modellen beskriver lutstocken samt in- och uttag av Na, S och ev andra ämnen

Beräkna kemikaliebalanser

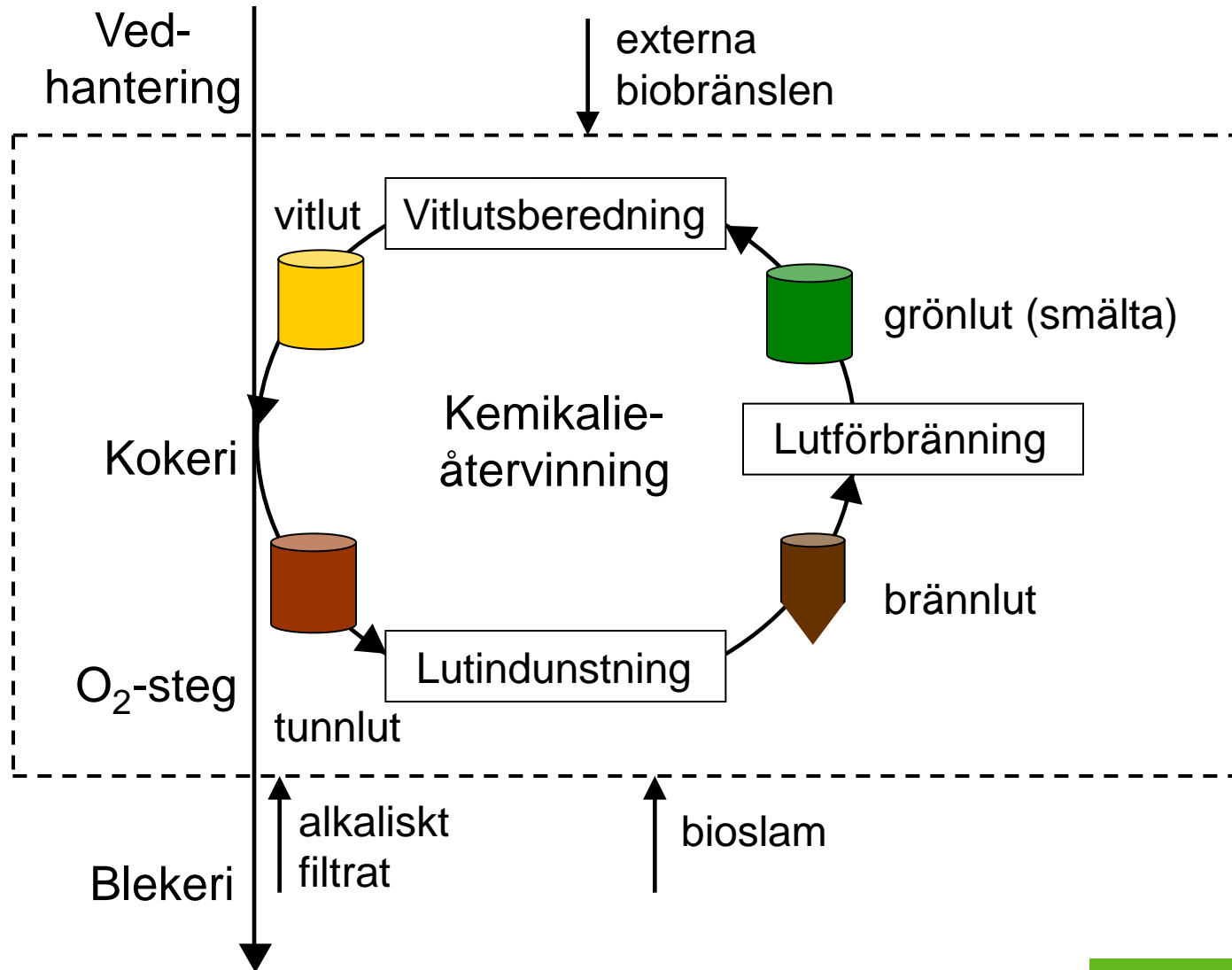
Analysera regelbundet halterna av vissa processfrämmande ämnen i olika nyckelpositioner i processen – även när fabriken går bra.

- möjligheten att följa upp ev förändringar över längre tidsperioder
- ökad processkemisk förståelse
- underlag för att bedöma konsekvenserna av större processförändringar

Lämpliga nyckelpositioner:

- tunnlut/blandlut
- tjocklut/brännlut
- elfilterstoft sodapanna
- grönlut, med och utan slam
- kalk
- vitlut

Exempel på processförändringar

Intag av bioslam

Ett möjligt alternativ för att ta hand om överskottsslammet vid bioreningen är att ta in det i lutindunstningen.

Innehåll:

4-8% kväve
0,5-1% fosfor
övriga PFG

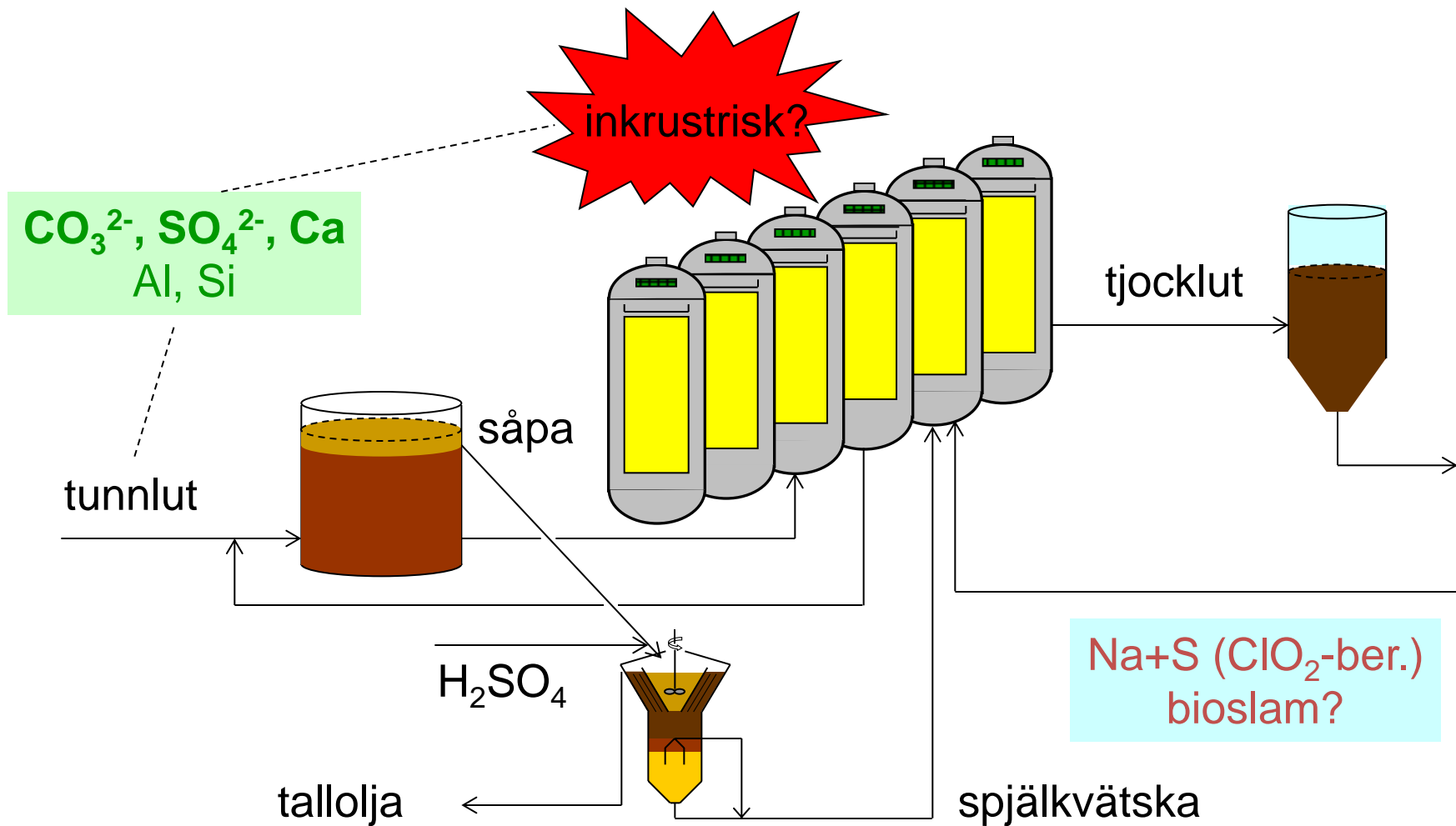
Möjliga konsekvenser

ökade NO_x-utsläpp
ökad P-anrikning i kalkcykeln
andra processproblem

Vid bioslamintag: analysera slammet regelbundet !

- Hur stora mängder av önskade ämnen tillförs?
- Ger det märkbara konsekvenser i delar av processen?
- Möjliga åtgärder vid ev problem?

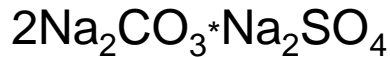

Utfällning av dubbelsalter

burkit

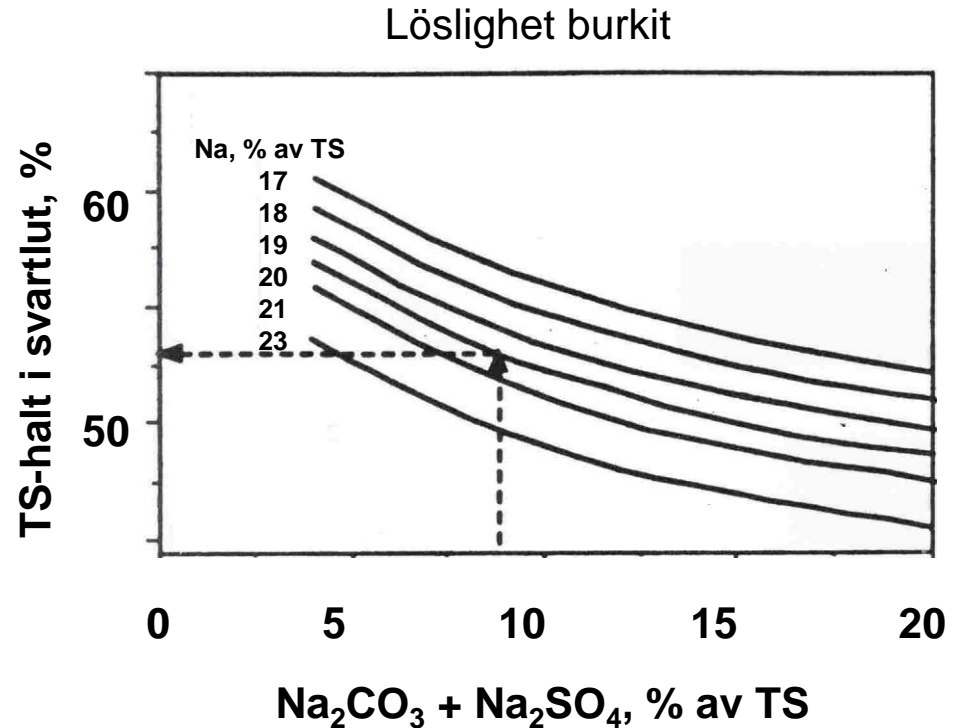

natrium sulfat dikarbonat

Lösligheterna minskar med ökad temperatur, salterna dock vattenlösliga

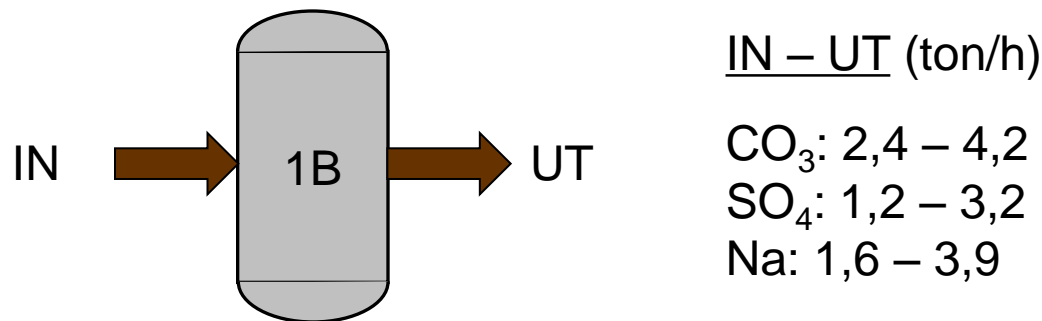
Molkvoten CO_3/SO_4 i luten avgör vilken eller vilka av dubbelsalterna som faller ut

Exempel från examensarbete vid Chalmers (Lagerberg Nilsson 2012)

Stora problem med inkrustbildning och stort tvättbehov i två st indunstningseffekter (1B och 2) vid Södra Cell Värö 2010-2011

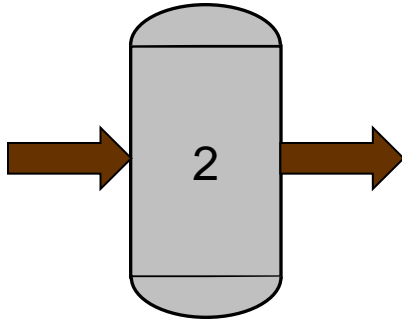
Provtagning av lutar i samband med snabb nedsmutsning av effekt 1B:

Utfällningarna beräknades till att vara en kombination av burkit och dikarbonat (67-83% andel CO₃)

Inkrustproblem vid lutindunstning

Motsvarande mätningar vid effekt 2 gav inte lika entydiga resultat

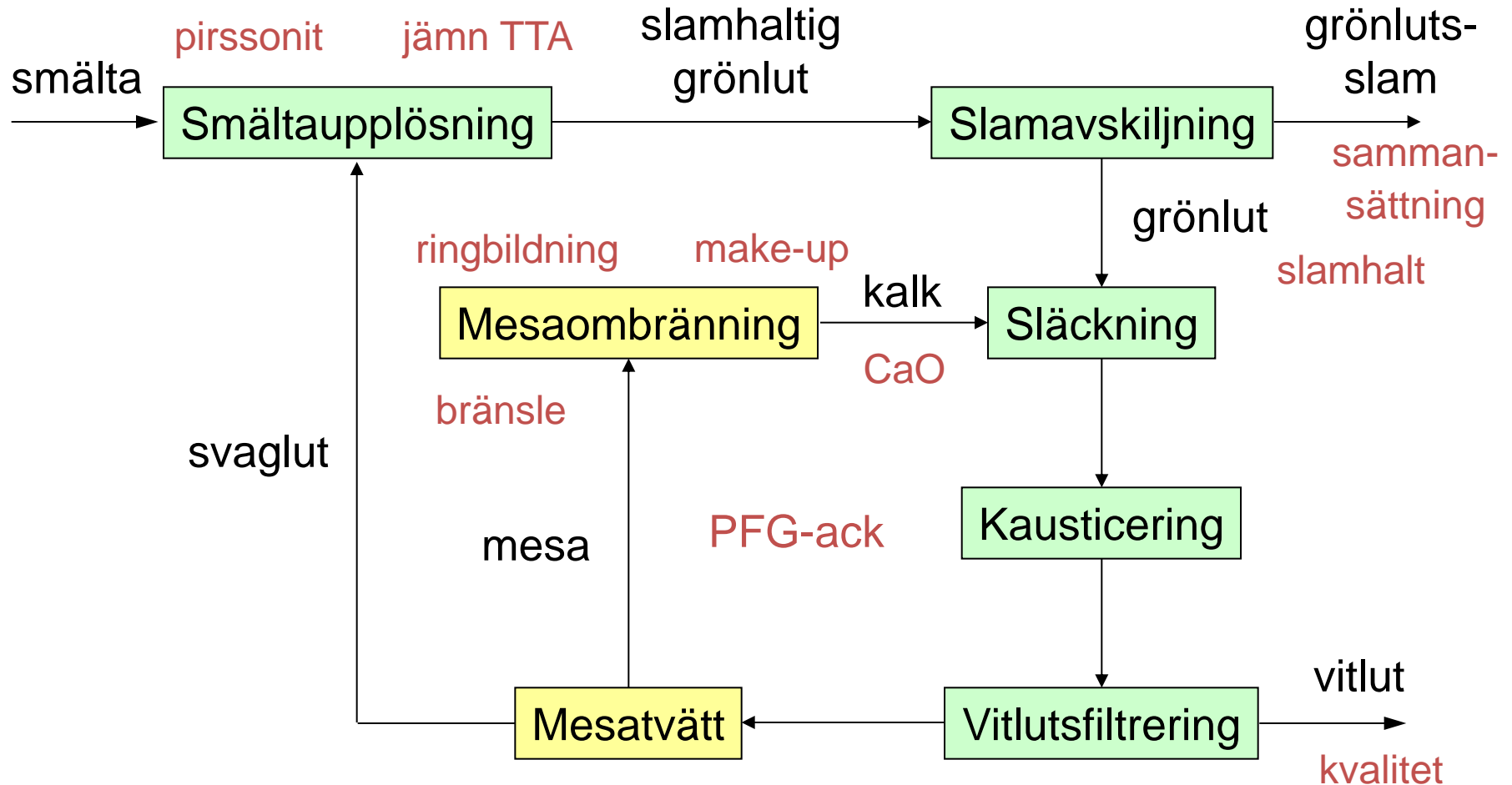
Flera analyser av inkruster från effekt 2 hade dock höga halter av kalcium, vilket indikerar utfällning av kalciumkarbonat, CaCO_3

Flertalet av redovisade lutanalyser hade halter av löst Ca över leverantörens garantigräns, 200 mg/kg TS. Kalcium ansågs ändå vara ett mindre problem i sammanhanget.

Några rekommendationer i examensarbetet:

- Sänk utgående luttorrhalt från effekt 2 till 45%
- Minska kvoten CO_3/SO_4 i luten (t ex optimera kausticeringen)
- Kartera flödet av Ca i indunstningen

Vitlutsberedning

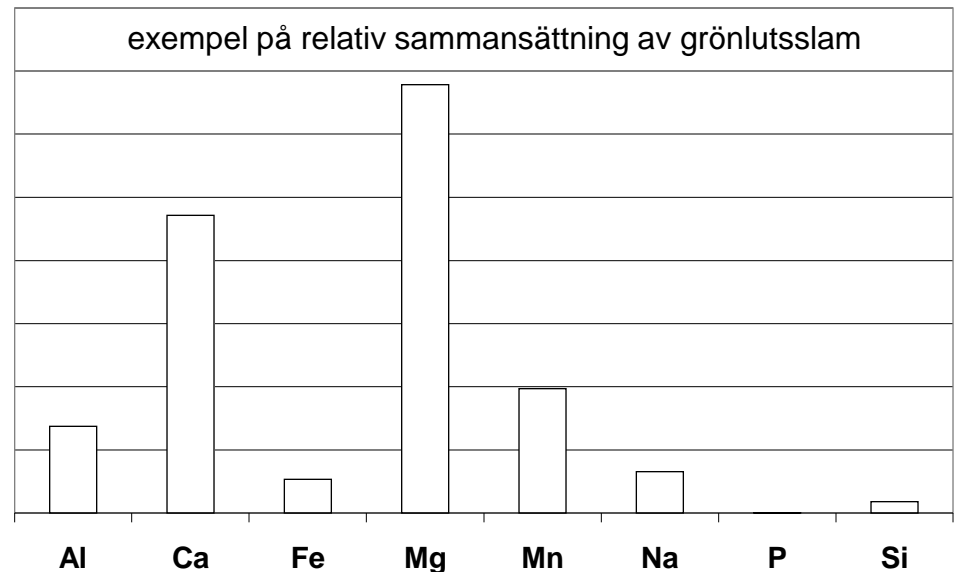

Utstötningen av grönlutsslam ur processen är väldigt viktig för att bli av med många processfrämmande ämnen.

Normalt är Ca och Mg de ämnen som har högst halt i slammet

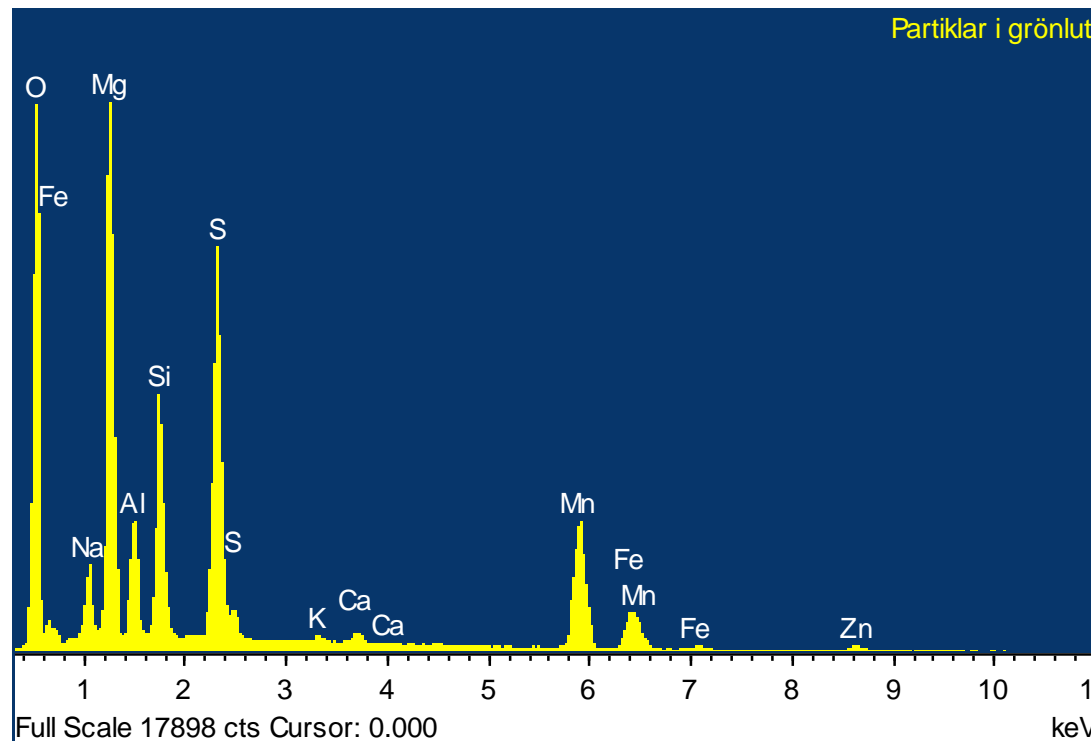
Om molkvoten Mg/Al är inom ett visst intervall kan hydrotalcit bildas vilket förbättrar slammets egenskaper

Dosering av Al till den slamhaltiga grönluten kan vara motiverat för att påverka Mg/Al -kvoten

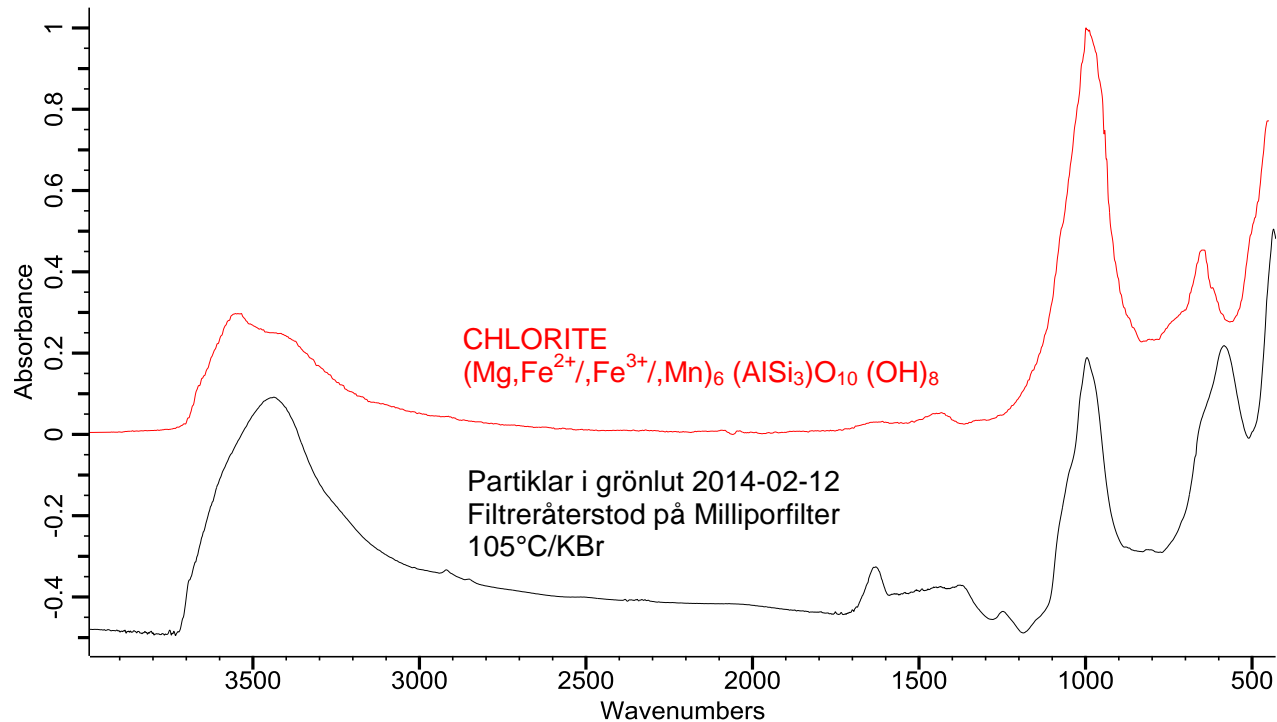
Svårt att sedimentera slammet trots OK Mg/Al-kvot för hydrotalcitbildning. Den svårseparerade delen av slammet i provet filtrerades av och analyserades med SEM/EDX och FT-IR spektroskopi.

Analys
nr 1

Figur 1. EDX-spektrum av partiklar i grönlut

Analys nr 2

Figur 2. IR-spektrum av partiklar i grönlut

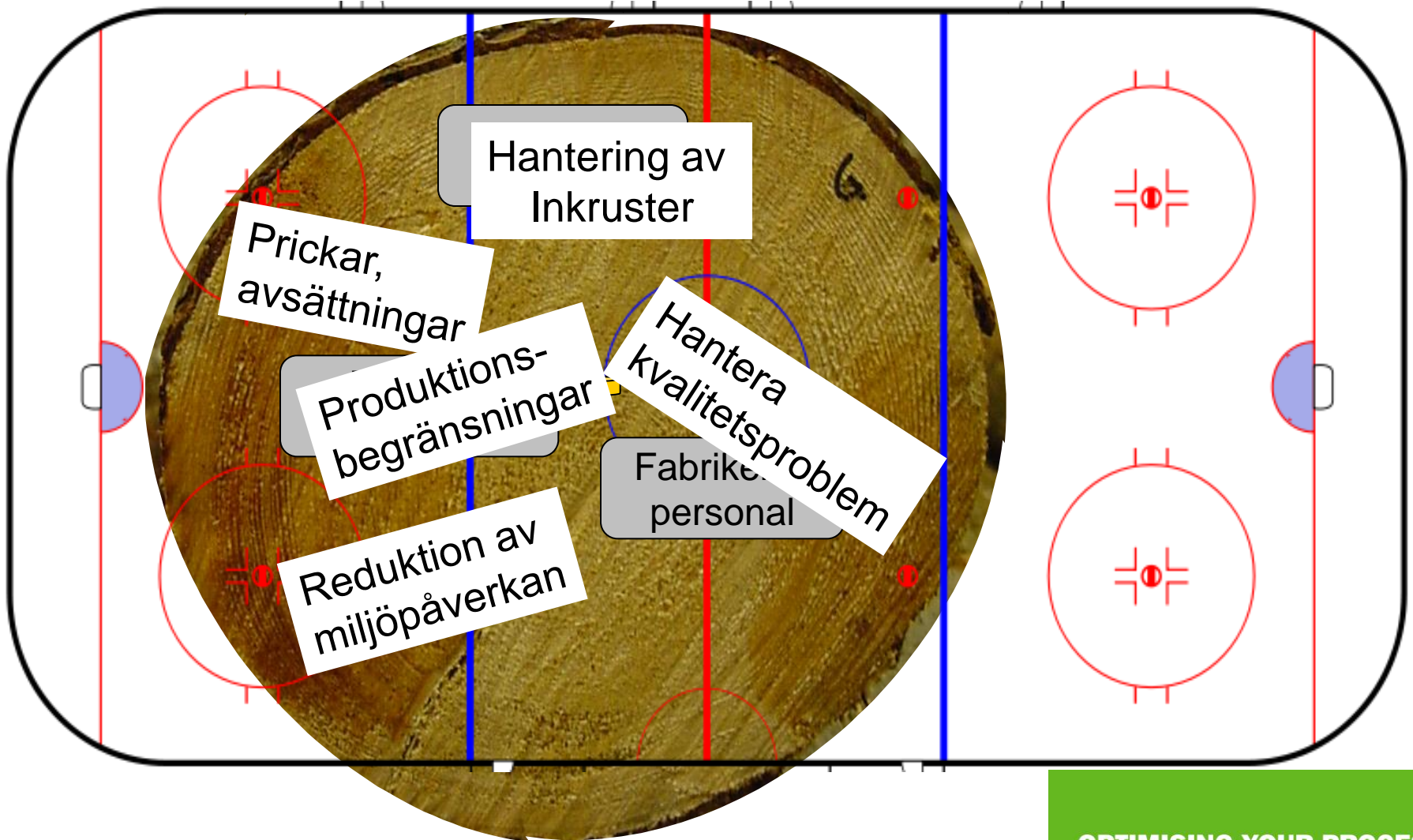
Slutsatser och rekommendationer

Analyserna av slammet visade tydligt på innehåll av aluminumsilikatföreningar, vilka normalt inte förekommer i några större andelar i grönlutsslammet.

En rekommendation var att göra utökade analyser på lutarna och slammet, med fokus på kiselhalterna.

Lutanalyserna har bl a visat en förhöjd haltnivå för kiselhalterna. En möjlig åtgärd kan vara att se över intaget av make-up kalk.

Processakuten® – Snabb lösning på akuta processproblem

**Tack för
uppmärksamheten!**

Staffan.magnusson@more.se

www.more.se